

УДК 061.53:621.001.76

**ПРОБЛЕМИ ТА ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Бессонова С. І., к.е.н., доцент кафедри облік та аудит, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Коновал Ю. В., аспірант кафедри облік та аудит, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Бессонова С. І., Коновал Ю. В. Проблемы та підходи до управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств.

Мета статті полягає в дослідженні існуючих на сьогоднішній день проблем в управлінні інноваційним розвитком машинобудівних підприємств і підходів до їх вирішення. Було проаналізовано і узагальнено наукові роботи багатьох вчених, їх погляди на управління інноваційним процесом в машинобудуванні. Впровадження інновацій займає головне місце серед ключових пріоритетів розвитку підприємства тому були виявлені і розкриті основні проблеми і підходи до управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств. Однією з головних проблем в управлінні інноваційного розвитку є недостатність власних коштів. Вирішення зазначених проблем дасть можливість підприємству випускати більш нову і конкурентоспроможну продукцію. Розкриття у статті основних підходів до управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств дає можливість вибрати оптимальний і більш ефективний підхід подальшого управління інноваційним розвитком підприємства. Були виділені підсистеми управління для відображення послідовності етапів інноваційного циклу.

Бессонова С. И., Коновал Ю. В. Проблемы и подходы к управлению инновационным развитием машиностроительных предприятий.

Цель статьи состоит в исследовании существующих на сегодняшний день проблем в управлении инновационным развитием машиностроительных предприятий и подходов к их решению. Было проанализировано и обобщено научные работы многих ученых, их взгляды на управление инновационным процессом в машиностроении. Внедрение инноваций занимает главное место среди ключевых приоритетов развития предприятий, поэтому были определены и раскрыты основные проблемы и подходы к управлению инновационным развитием машиностроительных предприятий. Одной из главных проблем в управлении инновационного развития является недостаточность собственных средств. Решение указанных проблем даст возможность предприятию выпускать более новую и конкурентоспособную продукцию. Раскрытие в статье основных подходов к управлению инновационным развитием машиностроительных предприятий дает возможность выбрать оптимальный и более эффективный подход дальнейшего управления инновационным развитием предприятия. Были выделены подсистемы управления для отображения последовательности этапов инновационного цикла.

Bessonova S., Konoval J. Problems and approaches to the management of innovative development of the machine-building enterprises.

The purpose of this paper is to study currently existing problems in the management of innovative development of the machine-building enterprises and approaches to their solution. Scientific work of many scientists were analyzed and summarized, their views on the management of the innovation process in mechanical engineering. The introduction of innovations is the main place among the key priorities for the development of enterprises therefore has been identified and disclosed the basic problems and approaches to the management of innovative development of the machine-building enterprises. One of the main problems in the management of innovation development is the lack of own funds. Addressing these issues will enable the company to produce a new and competitive products. Disclosure of the article of the main approaches to the management of innovative development of the machine-building enterprises makes it possible to select the optimal and more effective approach to further management of innovative development company. To display the sequence of stages of the innovation cycle were identified management subsystem.

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах ринкової невизначеності та конкуренції діяльність підприємств змінюється. Функціонування підприємства в умовах ринку передбачає пошук і розробку кожним з них власного шляху розвитку, тобто формування інноваційної моделі розвитку, в якій роль головного джерела довготривалого економічного зростання відіграють наукові надбання та їх технологічне застосування. Важливим стає необхідність ефективного модернізації всіх галузей економіки України для цілей інноваційного розвитку і, перш за все, машинобудівного комплексу. Машинобудівні підприємства грають важливу роль у «житті» інших підприємств тим, що спеціалізуються на виробництві найрізноманітнішої продукції, яка споживається та використовується підприємствами різних галузей господарського комплексу України. Від ступеня розвитку машинобудівних підприємств країни залежить

економічний та промисловий розвиток цих підприємств. Тому виникає необхідність визначити основні проблеми та підходи до управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств що дозволить визначити ефективний механізм управління інноваційним розвитком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями сутності інноваційного потенціалу та управління його розвитком на підприємствах, проблемами інноваційного розвитку економіки країни та окремих підприємств займалися такі вчені-економісти: О. Ареф'єва, І. Балабанов, О. Василенко, Л. Водочек, В. Беседіна, О. Волков, В. Вітлінський, А. Гриньов, Н. Гончарова, М. Денисенко та інші.

Мета статті. Розглянути існуючі проблеми та підходи до управління машинобудівними підприємствами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність діяльності господарюючих суб'єктів, можливість досягнення ними сталого розвитку залежить від рівня їх інноваційної активності, масштабу й характеру застосування інновацій на усіх напрямках діяльності підприємства [1, С. 44]. Часто організація інноваційного процесу та управління ним проводиться без урахування змін у зовнішньому оточенні, тоді як вже сформовані механізми інноваційного розвитку машинобудівних підприємств не завжди дають змогу їм швидко адаптуватись і налаштуватись на вирішення актуальних для цієї галузі проблем.

Процес управління машинобудівним підприємством полягає в управлінні розвитком його конкурентоспроможним потенціалом. Однією із стратегій підвищення конкурентоспроможності є стратегія лідера у сфері інновацій. Однак підприємство може розвивати інноваційну діяльність тільки у випадку достатнього інноваційного потенціалу, який необхідний для реалізації ринкових можливостей. Низький рівень власних коштів та фінансування з боку зумовлює повільний темп інноваційного розвитку підприємства. Власні кошти підприємств в основному використовуються для фінансування невеликих інноваційних проєктів. У теорії та практиці існує багато різних підходів до управління підприємствами: функціональний підхід, процесний, системний, ситуативний, динамічний, інноваційний предметний, традиційний та ін. [2, С. 111].

Традиційний підхід в управлінні засновано на широкому використанні традицій, нравів, навичок та умінь в управлінні і життєдіяльності попередніх поколінь, використанні набутого досвіду. Позитивні сторони цього підходу полягають в тому, що вивчається і вдосконалюється набутий досвід, традиційний підхід дозволяє розвивати навички та вміння, отримані в повсякденній праці. Недоліками є такі моменти: традиційний підхід найчастіше консервативний, він придушує ініціативу, протидіє новаторству, не сприяє розвитку [3]. В основі функціонального підходу до управління машинобудівними підприємствами лежить послідовна реалізація загальних функцій менеджменту [4, С. 56]. Управління розвитком машинобудівних підприємств на засадах цього підходу передбачає розроблення та складання планів розвитку підприємств, прогнозування; створення потрібних служб і підрозділів, встановлення взаємовідносин між ними й іншими рівнями управління підприємством; стимулювання працівників; забезпечення перевірки отриманих результатів від запроваджених змін.

Одним із найновіших підходів управління підприємствами в умовах динамічного зовнішнього середовища, є ситуаційний підхід. Концепції та конкретні прийоми з певними конкретними ситуаціями намагається пов'язати ситуаційний підхід, для того, щоб організація досягала своїх цілей, а також цілей, які скоріше всього можуть вплинути на її успіх. Цей підхід передбачає під час управління розвитком, що не можна застосовувати універсальні теорії до підприємства, оскільки кожна система унікальна та спрямований на підбір прийомів менеджменту для конкретних управлінських завдань з метою найефективнішого досягнення мети. Використання процесного підходу під час управління підприємством – це розгляд всієї діяльності підприємства як мережі взаємодіючих процесів, що здійснюють всередині організаційної структури підприємства та реалізують його мету. Головною перевагою використання процесного підходу в організації є орієнтація на замовника продукції або послуг.

Системний підхід є найбільш значним внеском в науку управління, його сутність полягає в особливому підході щодо організації і управління: до всього підходить система. Системний підхід ґрунтується на розгляді подій як єдиного цілого, що складається з окремих елементів, котрі пов'язані між собою таким чином, що зміна властивостей одного або декількох призводить до зміни і інших елементів системи [5, С. 39].

Кожен підхід відбиває або характеризує тільки один з аспектів менеджменту. Тому якісне та ефективне управління інноваціями на підприємстві можливе лише при комплексному використанні декількох підходів, оскільки при використанні якогось одного підходу може бути не охоплено всю сферу діяльності машинобудівного підприємства. В сучасних умовах, машинобудівні підприємства характеризуються низькою конкурентоспроможністю продукції, яку випускають та низькою інноваційною активністю. Збалансований рівень інноваційного розвитку обумовлюється найбільш ефективним поєднанням рівня технічного устаткування та рівня продукції, яка на ньому виробляється [6, С. 92-93].

Сучасну продукцію машинобудування, яка б відповідала високому технічному рівню, можливо випускати лише за допомогою сучасного високоякісного обладнання, тобто на підприємствах із високим рівнем виробництва. Отже, кожному рівню виробничо-технічної бази повинен відповідати рівень продукції, яка на ньому виготовляється, і навпаки. Таким чином виконується показник раціональності й відповідно досягається повна збалансованість інноваційного розвитку.

На сучасному етапі для вдосконалення методів управління інноваційним розвитком промислового підприємства особливо актуальною є проблема підвищення ефективності планових рішень, що стосуються розвитку інноваційного потенціалу техніко-технологічного рівня. Більшість теоретичних і практичних розробок в цій області доводиться на задачі управління інноваційним розвитком виробництва на оперативних інтервалах ухвалення планових рішень і організації стеження за ходом виробництва [7, С. 87].

У процесі інноваційної діяльності підприємства реалізують послідовність етапів інноваційного циклу, який включає генерування і відбір ідей; бізнес-аналіз (аналіз ринку і розробку плану маркетингу); розробку, створення і випробування дослідного зразка інноваційної продукції, запуск виробництва й упровадження продукції. В процесі інноваційної діяльності підприємства поєднують різні матеріальні, нематеріальні й трудові ресурси, між якими існують певні зв'язки. Підприємства машинобудування є багатоелементними утвореннями і складаються з підрозділів системи. Залежно від об'єктів управління можна виділити підсистеми управління: науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, виробничими процесами, матеріально-технічними ресурсами, персоналом тощо. До таких підсистем на досліджуваних підприємствах варто віднести й управління витратами.

Слід враховувати об'єкт дослідження та наявні проблеми інноваційної діяльності в машинобудівній галузі, а саме: неконкурентоспроможність багатьох видів продукції вітчизняних підприємств; застарілі основні виробничі фонди та відсутність реальних інвестиційних ресурсів для технологічного оновлення; недостатнє фінансування інновацій як з боку держави, так і підприємств; невідповідність виробничих потужностей потенціалу ринкам збуту та ін. [8, С. 40].

Висновок. В сучасних умовах управління інноваційним розвитком потребує систематичності його реалізації, яка б враховувала вплив різних теоретичних поглядів щодо управління підприємством, а також економіко-правовий аспект різних форм господарювання. Теоретичним підґрунтям такої діяльності повинна стати теорія інноваційного підприємства, одними з головних завдань якої повинна стати розробка механізмів активізації інноваційної діяльності та необхідного практичного інструментарію забезпечення інноваційного розвитку. Для забезпечення прискореного розвитку інноваційного потенціалу підприємств необхідна відповідна організаційно-економічна система, перебудова структури науково-технічної та інноваційної діяльності підприємства. Вона має бути спрямована на досягнення конкретної мети, мати потрібні для цього механізми, формуватися й діяти на основі певних принципів. Управління розвитком машинобудівних підприємств на засадах різних підходів є цілеспрямованим впливом керуючої системи на керовану за допомогою основних функцій менеджменту (планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання) з метою забезпечення процесу переходу від поточного стану підприємства до кращого порівняно з попереднім станом відповідно до поставлених завдань. Цей вид управління є ефективним вирішенням багатьох проблем, які сьогодні нагромадилися перед вітчизняним виробником.

Успішність інноваційної діяльності в цілому і, зокрема, в управлінні розвитком інноваційного потенціалу підприємств, залежить від складної взаємодії багатьох чинників, макро-, мікро- і внутрішнього середовища. Подальші дослідження торкнуться проблем, що впливають на інноваційний розвиток машинобудування, а саме: нестача власних коштів на впровадження новацій; кризові явища в економіці; політична нестабільність; прискорення науково-технічного прогресу; не гнучка система податкових ставок для інноваційної продукції; зменшення обсягу інвестицій та ін.

Список використаних джерел:

1. Олексієнко Н.В. Інновації як фактор сталого розвитку суб'єктів реального сектора економіки// Економіка і організація управління. - 2012. - № 1 (11). – С. 44-51
2. Самуляк В.Ю. Формування системи управління розвитком машинобудівних підприємств на засадах функціонального підходу // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – С. 110-115
3. Порівняльна характеристика основних підходів до управління [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://viem.edu.ua>
4. Кузьмін О.С., Мельник О.Г. Основи менеджменту. – К.: Вид-во «Академвидав», 2003. – 414 с.
5. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства. Навч. посіб.: 2-ге вид., переробл. і доповн.– К.: Кондор, 2009. – 434 с.
6. Захаркіна Л.С. Збалансування інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в процесі стратегічного планування // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №3(93). - С. 92-93
7. Гончаров В.М., Солоха Д.В., Фесіна О.А., Мухопадов В.К., Кузнецов О.О. Підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства за умов ринкового оточення: Монографія. – Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2007. – 202 с.
8. Ганущак Л.М. Інформаційне забезпечення управління розвитком інноваційного потенціалу державних підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 10. – С. 37 – 42

Ключові слова: інноваційна активність, машинобудівні підприємства, традиційний підхід, ситуаційний підхід, обсяг інвестицій

Ключевые слова: инновационная активность, машиностроительные предприятия, традиционный подход, ситуационный подход, объем инвестиций

Key words: innovative activity, machine-building enterprises, traditional approach, situational approach, volume of investments